

Eitt er at hava reglur...

Nøkulunda greiðar reglur eru fyri, hvussu bý- og bygðarráð skulu arbeiða, men tað merkir ikki, at kommunur og landsmyndugleikar altíð halda seg til sínar heimildir

Tað kom heilt væl við hjá nógvum, at Føroya Kommunufelag hevði skeið fyri kommunustýrslimum. Tey nývaldu hava nógva at seta seg inn í, og hini hildu tað vera vert at verða mint á aftur allar reglurnar og fáa greiði á ivasurningum. Skeiðið var týsdagin og mikudagin.

Tað, sum ræður um at vita, er fyrst og fremst, hvussu mannagongdin er í bý- og bygðarráðsarbæðinum, men eisini, hvørjar heimildirnar eru bæði hjá kommunustýrslimum og formanninum.

Jens Dalsgaard, skrivari í Føroya Kommunufelag, lýsti fyrst arbeðsuppgávuna hjá kommunum. Við lóg er landið býtt upp í kommunur, sum ikki kunnu leggja sjálvar, men tær gera samtyktir við heimild í lógum. Hagamark eru millum kommunurnar, men spurningurin um sjókið hevur ikki havt nakað at sigað, fyrr enn alingin byrjaði. Jens Dalsgaard helt, at landsstýrið hevur verið nakað skjótt á givið alioyvi og harvið tikið avgerðarrættin frá kommununum.

Sparið gongdina út í Tinganes!

Tað er ikki neyðugt, sum nógvar kommunur gera, at fara til landsstýrið við øllum møguleikum málum. Bý- ella bygðarráð kann taka avgerðir eftir sínum heimildum og nýstist ikki at spyrja landsstýrið um loyvi altíð. Hinvegin fer landsfyrstingurin eisini av og á út um sínar heimildir, leggur seg út í mál, kommunurnar hava fullan avgerðarrætt í. Ti eiga kommunurnar at ansa eftir, at tær ikki verða tiknar av ræði, segði Jens Dalsgaard. Ofta senda kommunur t.d. eina umsókn um byggiloyvi á havnaroknum til Landsverkfrøðing-in til ummælis, hetta er ikki neyðugt. Dømi eru eisini um, at Landsskúla-fyrstingurin hevur roynt at

fingið kommunur at goldið læraralønir, og Almennastovan hevur lagt byrðar á kommunur viðvikjandi ellisheimsútreiðslum.

Onkuntíð sigur landsstýrið, at ein kommunuavgerð ikki er skynsam. Tilíkt hevur landsstýrið einki við at gera, ti landsstýrið er ikki domstólar, segði Jens Dalsgaard.

Kommunan setir pengar í vinnulívið

Søren Pram Sørensen, fulltrúi í landsstýrinum, tósaði m.a. um, at kommunurnar í Føroyum seta pengar í vinnutólini. Í Danmark er tað ikki loyvt, og ein kommuna má ikki selja eitt grundstykki undir marknaðarpris. Føroyska kommunulógin forðar einki fyri, at kommunur seta pengar í virki ella skip, og eingin dómur er heldur í slíkum málum. Søren Pram Sørensen segði seg ikki vita nakað dóm um, at landsstýrið hevur noktað nakrari kommunu at bruka pengar til slíka iðgu.

— Og tá kommunurnar hava gjørt tað í so nógva ár, má tað kallast ein lóglig kommunal uppgáva at seta pengar í vinnutólini, segði hann.

Í sambandi við henda spurningin varð lagt fram eitt gjørt dóm um, at eitt snikkaravirki í figgarligari trongstöðu vildi hava kommununa at keypa hús. — Høvu kommunan heimild til at gera slíkan handil? Jóðaði spurningurin til luttakararnar á skeiðinum hjá Føroya Kommunufelag.

Nakað greitt svar kom ikki. Onkur helt mun vera á at seta pengar í eitt fiskavirki og í eitt snikkaravirki, men kommunulógin sigur einki um hetta. Í Danmark t.d. kann ein kommuna bert seta pengar í eitt slíkt virki, um virkið skal framleiða serliga til kommununa sjálva.

Í Føroyum hevur neyv-an nokur kommuna sett so nógvar pengar í vinnulívið sum Tvøroyrar kommuna. Og ti er ætlanin at halda fram við, segði Dánjal av Rana, býráðsformaður á Tvøroyri, ein av skeiðluttakarunum. Hann helt ikki, at hetta kundi viðkoma landsstýrinum, ti á figgarætlanini setir kommunan á hvørvum ári pengar í ein vinnulivsgrunn, og tá figgarætlanin er goðkend av landsstýrinum, hevur landsstýrið ikki meira at gera við, hvussu kommunan brúkar sínar pengar, segði Dánjal av Rana.

49 kommunur og ein statur

Eitt annað dóm, kommunustýrslimirnir høvdu at víðgera á hesum skeiðinum, hevði samband við skipanina í Havn, har foreldur fáa samsýning fyri at ansa sínum børnum heima. Upphæddin verður útgoldin børnunum, og á tann hátt er hon skattafri.

Tær nógvu viðmerkingarnar vórðu ikki gjørdar til hesa skipanina. Men Jens Dalsgaard krøvði ikki sína áskoðan:

— Fyri mær at siggja, er hetta ein máti at ganga útán um skattalógina. Børnini fáa veitingina, men børnini kunnu ikki ansa sær sjálvum, tað mugu foreldrinu so gera, og ikki hevur verið vanligt at tosa um tænastuveitingra millum børn og foreldur.

Tað varð víst á, at grein 39 stk. 4 í kommunulógini sigur, at eitt bygðarráð ikki kann geva regluligar

veitingar, sum kommunan ikki eftir lógini hevur skyld til, útán við loyvi frá landsstýrinum. Í hesum sambandinum varð eisini nevnt, at landsstýrið sjálvt hevur ábyrgdina av, at alt er so flótandi, hvat ber til, og hvat ikki ber til, ti landsstýrið hevur ongan greiðan politikk fyri, nær tað noktar, og nær tað gevur loyvi.

Onkrar viðmerkingar fullu eisini um Torshavnar kommunu og landsstýrið. Sum ein segði: — Í Føroyum hava vit 49 kommunur og ein stat. Tórshavnar kommuna fer ofta langt út um sínar heimildir, og alt gongur!!!

Arbeðsgongdin

Jens Dalsgaard greiddi frá, hvussu sjálvt arbeiðið í bý- og bygðarráðunum eigur at verða sambært kommunulógini og reglugerðunum fyri kommunurnar. Kommunur við yvir 1000 fólkum hava eina reglugerð, tær smærre eina. Og í teimum er ásett um fundarboð, um møtiskýldu í bygðarráðum o.a. Eitt nú ber bara til at innkalla eykalim, um valdi limurin hevur lógligt forfall. Reglur eru eisini fyri tagnarskýldu, hvussu fundir í bygðarráðum skulu leiðast, fyri atkvøðugreiðslu og fyri nevndararbeiði.

Nógva varð tósáð um atkvøðugreiðslur. Tað er so javnan, at bygðarráðslim-ir ikki vilja taka stóðu, men eftir reglunum noyðast limirnir at taka stóðu. Eitt nú um eitt bygðarráð hevur tikið eina avgerð, hefta øll í bygðarráðnum

fyrir avgerðina útán tey, sum atkvøddu nei. Um bert ein limur atkvøður fyri einum máli, ongin imóti, og øll hini blankt, so er málið samtykt. Tað skiltist á lagnum, at hetta var nýtt fyri nógvum á skeiðinum.

Ver varðin!

Tað skiltist, at nógva bera ótta fyri at verða tikin av ræði av landsfyrstingini, ikki minst av Landsverkfrøðinginum. Jens Dalsgaard helt, at kommunustýri áttu at taka allar sínar avgerðir í vanligu fundarhólinum.

Hann mælti frá, at eitt heilt bygðarráð tók stóðu til nakað mál á fundi við Landsverkfrøðingin, ti tað kann væl henda, at kommunustýrslimirnir hava áðra fatan, tá teir seinni eru komnir heim í kommununa og halda fund. Hesus vóru øll ikki samd í. Onkur helt eisini, at ikki altíð kemur lika nógva skilagott burtúr, tá bygðarráð fullmannað fara av landinum eftir innbjóðing!!!

Luttøkuføri

Ein sera áhugaverdur spurningur, viðgjørdur var á skeiðinum, var inhabilitetur, t.v.s. nær ein bygðarráðslimur ikki eigur at vera við til at taka avgerðir, vegna sitt starv ella síni egna áhugamál. Hesus greiddi Trygvi Jacobsen, advokatur, frá.

Tað verður skilt ímillum alment luttøkuføri og serligt (ikkiluttøkuføri). Ein persónur kann vera soleiðis fyrir, at hann als ikki kann virka í einum

Føroya Kommunufelag roynir við hesum skeiðinum at hjálpa bý- og bygðarráðslimum at rokja arbeiði sitt. Fremst í myndini situr Jógván K. Morkøre, formaður í Føroya Kommunufelag

bygðarráði ella í eini nevnd. Tá verður sagt, at hann alment ikki er luttøkuføri. Ein annar kann lúka hesar treytirnar, men í ávisum málsviðgerðum kann hann ikki vera við. Tá er hann serliga ikki luttøkuføri.

Fyri at kunna veljast til lim í bygðarráði skal ein lúka tær vanligu treytirnar fyri valbæri. Harnæst eru ávisar treytir settar fyri at tryggja, at bygðarráðslimurin tekur óheftar avgerðir, og at fólkini í kommununi kunnu hava álit á hansara avgerðum.

Bara nakrar fáar reglur standa ymsa staði um alment luttøkuføri, men reglurnar um tað serliga luttøkuførið eru í Danmark savnaðar í eini nýggjari fyrstingarlóg. Har stendur tað, ið áður var praksis.

Nógva ivamál

Almenna luttøkuførið er frægtast at lýsa við dóm-